

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA

HOTĂRÂREA

din 21 iunie 2016

În Cauza Ramos Nunes De Carvalho E Sá împotriva Portugaliei
(Cererile nr. 55391/13, 57728/13 și 74041/13)
Strasbourg

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Ramos Nunes de Carvalho e Sá împotriva Portugaliei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din András Sajó, *președinte*, Vincent A. De Gaetano, Nona Tsotsoria, Paulo Pinto de Albuquerque, Krzysztof Wojtyczek, Egidijus Kūris, Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *judcători*, și Marialena Tsirli, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 24 mai 2016,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află trei cereri (nr. 55391/13, 57728/13 și 74041/13) îndreptate împotriva Republicii Portugheze, prin care o resortisantă a acestui stat, doamna Paula Cristina Ramos Nunes de Carvalho e Sá („reclamanta”), a sesizat Curtea la 16 august 2013 și, respectiv, la 8 noiembrie 2013, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanta a fost reprezentată de J. Ribeiro, avocat în Porto. Guvernul portughez („guvernul”) a fost reprezentat de agentul său, doamna F. da Graça Carvalho, procuror general adjunct.

3. Reclamanta denunță inechitatea celor trei proceduri disciplinare îndreptate împotriva sa, cu încălcarea art. 6 din Convenție.

4. La 20 martie 2015, capetele de cerere privind lipsa accesului la o instanță, și lipsa de independență și de imparțialitate a Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție, lipsa unei ședințe publice și, în ceea ce privește cererile nr. 55391/13 și 74041/13, recalificarea juridică a faptelor de care a fost acuzată și luarea în considerare a unui mod de participare la abaterea disciplinară diferit de capetele de acuzare au fost comunicate Guvernului, iar cererile au fost declarate inadmisibile pentru celelalte capete de cerere, în conformitate cu art. 54 § 3 din Regulamentul Curții.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamanta s-a născut în 1972 și locuiește în Barcelos.

A. Cererea nr. 57728/13

6. La 16 noiembrie 2010, Consiliul Superior al Magistraturii (*Conselho Superior da Magistratura*) a decis începerea unei proceduri disciplinare față de reclamantă, la momentul respectiv judecător în cadrul Tribunalului Vila Nova de Famalicão (procedura disciplinară nr. 333/10).

7. La 13 martie 2011, judecătorul-inspector F.M.J., însărcinat cu procedura disciplinară a formulat acuzațiile, propunând ca reclamantei să i se aplice o sancțiune de 20 de zile-amendă pentru că l-a numit „mincinos” pe un alt inspector judiciar, judecătorul H.G., în cursul unei convorbiri telefonice, încălcându-și astfel obligația de corectitudine în serviciu. De asemenea, i-a reproșat acesteia că l-a acuzat pe inspectorul H. G., care era însărcinat cu evaluarea ei profesională, „de inerție și de lipsă de diligență”.

8. La 29 martie 2011, reclamanta a prezentat Consiliului Superior al Magistraturii („CSM”) o cerere de recuzare a judecătorului F.M.J., pe motiv că acesta nu i-a respectat prezumția de nevinovăție și că era un apropiat al inspectorului judiciar pretins ofensat de reclamantă.

9. La o dată neprecizată, reclamanta a depus la dosar un memoriu în apărarea sa, invocând nulitatea procedurii disciplinare pentru încălcarea principiilor egalității și echității, precum și pentru încălcarea dreptului său de a fi audiată.

10. La 10 aprilie 2011, judecătorul F.M.J. a solicitat să fie recuzat de către CSM declarându-se „inamic jurat” al reclamantei ca urmare a acuzațiilor pe care aceasta i le-a adus în cererea de recuzare.

11. La o dată neprecizată, CSM a admis recuzarea judecătorului F.M.J., înlocuindu-l cu un alt inspector, judecătorul A.V.N..

12. În raportul final redactat la 23 septembrie 2011, inspectorul nou-desemnat, judecătorul A.V.N., a propus ca reclamantei să i se aplice o sancțiune de 15 zile-amendă pentru încălcarea obligației de corectitudine în serviciu.

13. În cursul procedurii, a fost audiat un martor prezentat de reclamantă. Acesta din urmă a declarat că a participat la convorbirea în litigiu și că reclamanta nu a făcut declarațiile de care a fost acuzată.

14. Printr-o decizie din 10 ianuarie 2012, plenul CSM a condamnat-o pe reclamantă la o pedeapsă de 20 zile-amendă, corespunzătoare unui număr de 20 de zile fără remunerare salarială, pentru încălcarea obligației de corectitudine în serviciu, considerând că nu există niciun motiv să se aplice o pedeapsă cu suspendarea în speță.

15. În momentul luării deciziei de condamnare a reclamantei, CSM era compus din 15 membri, dintre care șase erau judecători și nouă membri nu erau judecători.

16. Patru dintre membrii care nu erau judecători au depus o opinie separată comună, pe motiv că în speță nu era posibil să se stabilească, doar pe baza depozițiilor inspectorului H.G., că reclamanta a afirmat despre acesta că este „mincinos” și că remarcile referitoare la „inerție” și „lipsa de diligență” țineau de exercitarea libertății de exprimare a reclamantei.

17. La o dată neprecizată, reclamanta a formulat recurs în fața Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție (*Secção do Contencioso do Supremo Tribunal de Justiça*), solicitând reexaminarea faptelor cauzei. În sprijinul cererii sale, reclamanta denunță caracterul disproporționat al pedepsei.

18. La 21 martie 2013, Secția Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție a confirmat în unanimitate decizia CSM, considerând în special:

- că nu exista niciun dubiu cu privire la interpretarea normelor de drept european și, prin urmare, cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare a cauzei în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene trebuie să fie respinsă;

- că nu era de competența Curții Supreme să reexamineze faptele cauzei, ci doar să procedeze la un control al caracterului rezonabil al stabilirii faptelor;

- că reclamanta s-a folosit de o mărturie falsă care merită să fie reținută împotriva sa pentru stabilirea pedepsei;
- că autoritatea administrativă responsabilă de examinarea cauzei nu avea obligația să analizeze suspendarea sancțiunii la plata unei amenzi, deoarece în speță nu era implicată o privare de libertate;
- că acuzațiile de „inertie” și de lipsă de diligență formulate de reclamantă împotriva inspectorului judiciar H.G. l-au ofensat pe acesta, rămânând sub etica minimă așteptată din partea unui judecător și că acestea nu erau acoperite de libertatea de exprimare.

B. Cererea nr. 55391/13

19. O a doua procedură disciplinară (procedura nr. 179/11) a fost începută împotriva reclamantei pentru folosirea unei mărturii false în cadrul procedurii anterioare.

20. La data de 26 mai 2011, inspectorul judiciar, judecătorul A.D.P.R., a formulat acuzațiile împotriva reclamantei, imputându-i încălcarea obligației sale de loialitate. Nu a propus cu această ocazie aplicarea unei pedepse concrete.

21. La data de 14 iulie 2011, inspectorul judiciar A.D.P.R. a prezentat raportul final, propunând ca reclamantei să i se aplice o pedeapsă de 60 de zile de suspendare din funcție.

22. La 19 iulie 2011, reclamanta a depus o cerere de declarare a nulității împotriva raportului în fața inspectorului judiciar, denunțând faptul că pedeapsa propusă nu a fost avansată în mod direct în acuzațiile sale. Printr-un ordin din 31 august 2011, inspectorul judiciar A.D.P.R. a respins cererea reclamantei.

23. Printr-o decizie din 11 octombrie 2011, plenul CSM a condamnat-o pe reclamantă la o sancțiune disciplinară de 100 de zile de suspendare din funcție pentru încălcarea datoriei sale de onestitate. Plenul a considerat că reclamanta a dat o declarație falsă cerându-i unui martor pe care l-a indicat în cadrul procedurii disciplinare nr. 330/10 să dea declarații false cu privire la faptele care îi fuseseră ei imputate. CSM a stabilit aceste fapte ținând cont de înregistrarea apelurilor efectuate de reclamantă cu telefonul său mobil și obținute cu consimțământul său la cererea inspectorului judiciar F.M.J.

24. Decizia din 11 octombrie 2011 a CSM a fost luată în unanimitate, în prezența a doisprezece din cei șaptesprezece membri, dintre care cinci erau judecători, inclusiv președintele CSM, iar șapte nu erau judecători.

25. La o dată neprecizată, reclamanta a depus o acțiune în contencios în fața Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție împotriva deciziei din 11 octombrie 2011. Contestând faptele, a expus următoarele:

- că nu a fost audiată cu privire la sancțiunea disciplinară propusă, deoarece acuzațiile nu au specificat acest lucru.
- că CSM a schimbat încadrarea juridică a faptelor care îi erau imputate, precum și modul de participare la abaterea disciplinară.
- că și Curtea Supremă de Justiție a omis să-și motiveze decizia de a nu însoți pedeapsa aplicată de o suspendare a executării;
- că pedeapsa aplicată a fost disproporționată.

26. Printr-o hotărâre din 26 iunie 2013, Secția Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție a confirmat în unanimitate decizia din 11 octombrie 2011 pe motiv:

- că avea puteri limitate privind reexaminarea faptelor în măsura în care era vorba despre o cale de atac și nu de deplină jurisdicție în temeiul art. 3 § 1 din Codul de procedură în fața tribunalelor administrative;
- că indicarea pedepsei propuse în raportul final al inspectorului judiciar era suficientă, aceasta din urmă fiind, de asemenea, în mod corespunzător adusă la cunoștința reclamantei;
- că CSM avea posibilitatea să agraveze pedeapsa propusă, având în vedere faptul că apărarea reclamantei se exercita în raport cu faptele cauzei, nu în raport cu pedeapsa propusă;
- că, în ceea ce privește calificarea juridică a faptelor, drepturile reclamantei au fost protejate în măsura în care CSM, fără a schimba faptele, a dat o interpretare juridică diferită în ceea ce privește obligațiile încălcate;

- că CSM, responsabil de procedura disciplinară nu avea obligația să se pronunțe cu privire la sancțiunea de suspendare din funcție, pe motiv că importanța cauzei nu implica un risc de priver de libertate, beneficiind de o marjă de apreciere în această privință;
- că pedeapsa nu părea să fie disproporționată;
- că, având în vedere declarațiile false ale unui martor având scopul de a proteja reclamanta, CSM putea, în pronunțarea pedepsei, să ia în considerare faptul că reclamanta s-a folosit de un terț pentru a altera probele de la dosar.

B. Cererea nr. 74041/13

27. O a treia procedură disciplinară a fost deschisă împotriva reclamantei (procedura nr. 269/11), pentru că se pare că i-ar fi cerut inspectorului judiciar, judecătorul F.M.J., în timpul unei întâlniri cu ușile închise, să nu solicite urmărirea disciplinară a martorului apărării în cadrul primei proceduri disciplinare.

28. La 21 decembrie 2011, inspectorul judiciar, judecătorul A.D.P.R., a prezentat raportul final, propunând ca reclamantei să i se aplice sancțiunea revocării din funcție, pentru încălcarea obligației de onestitate.

29. În memoriul în apărare, reclamanta a recunoscut că a avut o întâlnire în spatele ușilor închise cu inspectorul judiciar, negând totuși că i-ar fi făcut o astfel de cerere.

30. Printr-o decizie din 10 aprilie 2012, plenul CSM a condamnat-o pe reclamantă la o pedeapsă de 180 de zile de suspendare din funcție pentru încălcarea îndatoririlor sale de loialitate și corectitudine.

31. Decizia din 10 aprilie 2012 a fost luată cu prezența a paisprezece dintre cei șaptesprezece membri ai CSM, dintre care opt erau judecători, inclusiv președintele CSM, iar șase nu erau judecători. Unul dintre membrii judecători a depus o opinie separată, pe motiv că faptele dovedite, având în vedere gravitatea lor, merită aplicarea unei pedepse de pensionare anticipată sau revocare, în temeiul art. 95 din Statutul magistraților judiciari (*infra*, pct. 38).

32. La o dată neprecizată, reclamanta a contestat această decizie în fața Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție, solicitând organizarea unei ședințe publice pentru a prezenta martori și documente, denunțând recalificarea juridică a faptelor, nemotivarea refuzului de a aplica suspendarea executării pedepsei și caracterul disproporționat al pedepsei de suspendare din funcție pronunțate.

33. Printr-o hotărâre din 8 mai 2013, Secția Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție a confirmat în unanimitate decizia din 11 octombrie 2011, susținând următoarele:

- că este necesar ca cererea reclamantei de a se organiza o ședință publică să fie respinsă, întrucât nu intră în sarcina secției să procedeze la o reexaminare a faptelor, ci că aceasta se limitează, în temeiul legii, la a controla respectarea de către CSM a principiilor și normelor care reglementează examinarea probelor, în special coerența și caracterul rezonabil al verdictului în ceea ce privește stabilirea faptelor;
- că reclamanta a prezentat un memoriu de mari dimensiuni, ceea ce face inutilă examinarea acuzațiilor în materie de drept sub formă orală;
- că audierea martorului solicitat avea ca scop să se determine care era amploarea proiectului de decizie privind cauza disciplinară a reclamantei, ceea ce era contrar confidențialității procedurii care urma să conducă la o deliberare finală;
- că documentele prezentate de reclamantă depășeau obiectul procedurii disciplinare;
- că CSM beneficia de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește problemele care țineau de dreptul de a stabili abaterea disciplinară definită în termeni generali în statutul judecătorilor și Curtea Supremă de Justiție nu putea schimba această calificare juridică decât în cazul unei erori evidente sau grosiere în ceea ce privește gravitatea disciplinară a comportamentului reclamantei;
- că nu putea Curtea Supremă să revizuiască pedeapsa aplicată, ci doar să hotărască dacă era adecvată în raport cu abaterea comisă și dacă nu era disproporționată în raport cu abaterea menționată;
- că nu avea obligația să se pronunțe cu privire la refuzul de a suspenda sancțiunea disciplinară aplicată, dat fiind faptul că procedura nu ținea de dreptul penal și că nu fusese aplicată nicio pedeapsă privativă de libertate.

34. Printr-o hotărâre din 8 mai 2013, Secția Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție se exprima după cum urmează:

„Admisibilitatea organizării unei ședințe publice, la cererea unei părți interesate, în cadrul acțiunii administrative speciale având drept scop anularea unui act administrativ, depinde de gradul competențelor de control ale Curții Supreme de Justiție în ceea ce privește stabilirea faptelor. Este evident că o ședință orală având drept scop prezentarea de probe și discutarea faptelor nu ar avea sens și utilitate decât în cazul în care Curtea Supremă ar avea posibilitatea de a exercita un dublu grad de jurisdicție, fără restricții cu privire la toate faptele constatate prin decizia atacată. Într-o asemenea ipoteză, Curtea Supremă și-ar forma propria sa convingere pe baza probelor și ar examina noi probe, în plus față de un demers de legalitate.

Or, după cum decurge din jurisprudența constantă a Secției contencios, această posibilitate nu există în lumina Statutului magistraților judicari.”

35. La 30 septembrie 2014, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, după ce a constatat cumulul juridic al pedepselor aplicate (*cúmulo jurídico das penas disciplinares aplicadas*) reclamantei în cadrul celor trei proceduri disciplinare descrise mai sus, i-aplicat, în unanimitate, o pedeapsă unică de 240 de zile de suspendare din funcție.

36. Decizia din 30 septembrie 2014 a fost definitivă și a fost luată în prezența a doisprezece dintre cei șaptesprezece membri ai CSM, dintre care șapte erau judecători, inclusiv președintele CSM, iar cinci nu erau judecători. Pedeapsa disciplinară de 240 de zile de suspendare din funcție a fost pusă în aplicare de autoritățile naționale.

II. Dreptul și practica interne relevante

37. Constituția Republicii Portugheze stabilește compunerea Consiliului Superior al Magistraturii, din care fac parte șaptesprezece membri, după cum urmează:

Art. 218

„1. Consiliul Superior al Magistraturii, aflat sub președinția Președintelui Curții Supreme de Justiție, este compus din membrii următori:

- a) doi numiți de Președintele Republicii;
- b) șapte aleși de Adunarea Republicii;
- c) șapte aleși de judecătorii [...]
- (...)”

Regulamentul (*Regimento*) Adunării Republicii nr. 1/2007 din 20 august 2007 este formulat după cum urmează în partea sa relevantă:

Art. 257

„Adunarea Republicii audiază candidații pentru următoarele posturi [...] a căror numire intră în competența sa:

(...)

- e) șapte membri ai Consiliului Superior al Magistraturii”.

Regulamentul Consiliului Superior al Magistraturii, publicat la 27 aprilie 1993 în Jurnalul Oficial (*Diário da República*), este formulat după cum urmează în partea sa relevantă:

Art. 12

„1. Deliberările au loc cu majoritatea voturilor, în prezența majorității numărului legal de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, președintele dispunând de un vot decisiv.

(...)”

38. Dispozițiile relevante ale Legii nr. 21/85 din 30 iulie 1985 privind statutul magistraților judicari (*Estatuto dos Magistrados Judiciais*) sunt formulate după cum urmează:

Art. 85

„1. „(1) Magistraților le pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

- a) avertismentul;
- (b) amenda;
- (c) mutarea disciplinară;
- (d) suspendarea din funcție;
- (e) inactivitatea;
- (f) pensionarea anticipată;
- (g) revocarea.”

Art. 87

„Amenda este stabilită în raport cu un număr de zile, între 5 și 90 de zile.”

Art. 89

„1. Pedepsele de suspendare din funcție și de inactivitate implică o încetare completă a serviciului pe toată durata pedepsei.

2. Pedepsa suspendării poate fi între 20 și 240 de zile.

Art. 95

„1. Pedepsele de retragere anticipată sau revocarea sunt aplicabile atunci când magistratul:

(...)

b) dovedește lipsă de onestitate (...).”

Art. 102

„Amenda aplicată prin reținerea din salariul magistratului a sumei corespunzătoare numărului de zile aplicate.”

Art. 110

„(...)

2. (...) [P]rocedura disciplinară este scrisă și nu depinde de nicio formalitate, cu excepția ședinței în care persoana cercetată disciplinar are posibilitatea să se apere.”

Art. 111

„Declanșarea procedurii disciplinare față de judecători intră în sarcina Consiliului Superior al Magistraturii.”

Art. 113

„1. Procedura disciplinară este confidențială până la pronunțarea deciziei definitive [...].

2. La cererea motivată a persoanei cercetate disciplinar, [CSM] îi poate pune la dispoziție copii ale înscrisurilor din dosar cu condiția ca acestea să fie utile apărării intereselor legitime.”

Art. 115

„(...)

2. [Judecătorul] de instrucție poate respinge o cerere de audiere a martorilor [...] dacă apreciază că probele prezentate sunt suficiente.”

Art. 120

„Pe durata termenului acordat pentru prezentarea apărării, persoana cercetată disciplinar și apărătorul său numit din oficiu sau ales pot consulta dosarul la sediul [CSM].”

Art. 131

„Sunt aplicabile, cu titlu subsidiar, normele care reglementează statutul funcționarilor [...], precum și Codul penal, Codul de procedură penală [...].”

Art. 137

„1. Consiliul Superior al Magistraturii este prezidat de președintele Curții Supreme de Justiție și este compus din membrii următori:

- a) doi desemnați de Președintele Republicii;
- b) șapte aleși de Parlament;
- c) șapte aleși dintre și de către magistrați.

2. Postul de membru al Consiliului Superior al Magistraturii nu poate fi refuzat de judecători.”

Art. 138

„1. Vicepreședintele Consiliului Superior al Magistraturii este judecătorul menționat la alin. 2 al art. 141 și își exercită funcțiile cu normă întreagă.

(...)”

Art. 141

„1. Alegerea membrilor menționați la art. 137 alin. 2 lit. c) se realizează pornind de la listele întocmite pentru minim 20 de votanți.

2. Listele includ un supleant în raport cu fiecare candidat efectiv, fiind obligatoriu ca fiecare listă să includă un judecător din cadrul Curții Supreme de Justiție, doi judecători din cadrul curții de apel și un judecător din fiecare district judiciar.

(...)”

Art. 153

„1. Președintele Consiliului Superior al Magistraturii are următoarele sarcini:

- a) reprezintă Consiliul;
- b) exercită funcțiile delegate de Consiliu, cu posibilitatea subdelegării către președintele adjunct;
- c) primește jurământul din partea președintelui adjunct, al inspectorilor judiciari și ai secretarului;
- d) conduce și coordonează serviciile de inspecție;
- e) elaborează, la propunerea secretarului, circulare;
- f) exercită alte funcții atribuite prin lege.

2. Președintele poate delega vicepreședintelui competența de a primi jurământul inspectorilor judiciari și al secretarului, precum și competențele prevăzute la lit. d) și e).”

Art. 168

„1. Împotriva deciziilor Consiliului Superior al Magistraturii se poate exercita recurs în fața Curții Supreme de Justiție.

2. Pentru examinarea recursului menționat la alineatul precedent, Curtea Supremă de Justiție se întrunește într-un complet compus din cei mai vechi vicepreședinți ai săi, care dispun de un vot decisiv, și dintr-un judecător din fiecare dintre secțiile sale, fiecare numit anual și succesiv având în vedere vechimea sa.

(...)

5. Motivele de recurs sunt cele prevăzute de lege pentru a contesta actele Guvernului.”

Art. 178

„Normele care reglementează acțiunile în contencios formulate în fața Curții Administrative Supreme sunt aplicabile în subsidiar.”

(...)”

39. Art. 3 alin. 2 din Legea nr. 58/2008 din 9 septembrie 2008 de reglementare a disciplinei funcționarilor prevede:

„(...)

2. Îndatoririle generale ale funcționarilor sunt:

a) urmărirea interesului general;

(...)

d) informarea;

(...)

g) loialitatea;

h) corectitudinea;

(...)”

40. Recursul prin care se contestă decizia Consiliului Superior al Magistraturii în fața Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție are ca obiect anularea deciziei CSM. În hotărârea din 15 decembrie 2011, Secția Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție a considerat că această cale de atac reprezintă o „acțiune administrativă specială” (*ação administrativa especial*) prin care persoana interesată a solicitat anularea, declararea nulității sau a inexistenței juridice a actului administrativ atacat. Completul s-a pronunțat după cum urmează:

„(...)

Garanțiile judiciare ale drepturilor cetățenilor în temeiul art. 268 alin. (4) din Constituție care implică anularea actului administrativ ce le cauzează un prejudiciu, indiferent de forma acestuia, trebuie să fie conform art. 3 din Codul de procedură în fața instanțelor administrative și fiscale, potrivit căruia „în vederea respectării principiului separării puterilor, instanțele administrative controlează compatibilitatea acțiunii administrației cu dispozițiile și principiile juridice care sunt obligatorii pentru aceasta, iar nu în funcție de o apreciere a oportunității.

Pe de altă parte, această nouă dispoziție reprezintă o extindere a competențelor instanțelor administrative în raport cu legislația precedentă, dar, pe de altă parte, deplina jurisdicție nou conferită nu trebuie să ne facă să uităm de limitările inerente apărării puterilor discreționare ale administrației. Or, atribuțiile CSM nu intră în sfera controlului instanței atunci când [organul disciplinar] se pronunță asupra unei conduite pretins incompatibile cu obligația de diligență a unui magistrat.

Dintr-o altă perspectivă, care conduce totuși la același rezultat, instanța de recurs trebuie, în temeiul unei legalități în sens larg, să controleze respectarea art. 266 alin. (2) din Constituție, în temeiul căruia administrația trebuie să își exercite atribuțiile cu respectarea, printre altele, a principiului proporționalității, care constituie în termeni simpli o interdicție privind excesul (*proibição do excesso*).”

Prin hotărârea din 21 martie 2013, Curtea Supremă de Justiție s-a pronunțat după cum urmează asupra naturii controlului exercitat asupra deciziilor CSM în materie disciplinară:

„Caracterul suficient al probelor și stabilirea faptelor care motivează o decizie sancționatorie în cadrul unei proceduri disciplinare poate face obiectul unei acțiuni în contencios [...].

Cu toate acestea, controlul caracterului suficient al probelor nu constituie, în cadrul unei acțiuni în contencios, o reexaminare a acestora, ci o apreciere a caracterului [eventual] rezonabil și a coerenței raportului dintre, pe de o parte, faptele pe care entitatea administrativă le-a stabilit și, pe de altă parte, probele la baza hotărârii pronunțate [...].

Curtea Supremă de Justiție nu procedează la verificarea examinării sau a aprecierii probelor. Aceasta se limitează, în cadrul unui demers de legalitate, la aprecierea regularității indicării, a modului de coroborare și de strângere a probelor. (...)

Îi revine exclusiv sarcina, având în vedere probele reținute la dosar, de a aprecia caracterul rezonabil al hotărârii pronunțate și de a verifica dacă entitatea administrativă a examinat faptele prezentate de acuzare și faptele susținute de apărare, motivând corespunzător această hotărâre.

(...)

III. Documentele internaționale relevante

41. Principiile fundamentale privind independența magistraturii, adoptate la al Șaptelea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea infracțiunilor și tratamentul infractorilor care a avut loc la Milano între 26 august și 6 septembrie 1985, confirmate de Adunarea Generală prin Rezoluțiile 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985 sunt formulate astfel în părțile relevante:

„(...)

Măsurile disciplinare, suspendarea și destituirea

17. Orice acuzație sau plângere îndreptată împotriva unui judecător aflat în exercitarea funcțiilor sale judiciare și profesionale trebuie soluționată cu celeritate și în mod echitabil, în cadrul unei proceduri corespunzătoare. Judecătorul are dreptul de a răspunde, cauza sa trebuie să fie soluționată echitabil. Faza inițială a cauzei trebuie să fie confidențială, cu excepția cazului în care judecătorul solicită contrariul.

(...)

19. În cadrul oricărei proceduri disciplinare, de suspendare sau de destituire, deciziile sunt luate în funcție de normele stabilite în materia conduitei magistraților.

20. Dispoziții corespunzătoare trebuie să fie adoptate pentru ca un organ independent să aibă competența de a verifica deciziile pronunțate în materie disciplinară, de suspendare sau de destituire. Acest principiu poate să nu fie aplicat în cazul deciziilor pronunțate de o instanță supremă sau de o putere legislativă în cadrul unei proceduri cvasijudiciare.

42. Carta Europeană privind statutul judecătorului [Direcția Afaceri Juridice a Consiliului Europei, 8-10 iulie 1998, DAJ/DOC (98)23], în cuprinsul fragmentelor relevante, capitolul 5 intitulat „Responsabilitatea”, este formulată după cum urmează:

„5.1. Neîndeplinirea de către un judecător a uneia dintre îndatoririle expres definite de statut nu poate fi sancționată decât în baza deciziei, ca urmare a propunerii, a recomandării sau cu acordul unei jurisdicții sau al unei instanțe compuse din cel puțin jumătate din judecătorii aleși, în cadrul unei proceduri cu caracter contradictoriu la care judecătorul cercetat disciplinar poate beneficia de asistența unui apărător. Categoriile de sancțiuni care pot fi aplicate sunt prevăzute în statut, iar aplicarea acestora este supusă principiului proporționalității. Decizia unei autorități executive, a unei jurisdicții sau a instanțe la care se face referire mai sus, prin care se pronunță o sancțiune, este susceptibilă de atac în fața unei instanțe superioare cu caracter jurisdicțional.”

43. Raportul privind numirile judiciare [CDL-AD (2007) 028] al Comisiei Europene pentru Democrație și Drept (Comisia de la Veneția), adoptat de Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 70-a sesiuni plenare (16-17 martie 2007) este formulat după cum urmează::

„(...)

29. (...) Astfel, o parte importantă sau majoritatea membrilor consiliului magistraturii ar trebuie să fie aleasă de magistrații înșiși. Pentru a asigura legitimitatea democratică a consiliului magistraturii, ceilalți membri ar trebui aleși de Parlament dintre persoane având competențe juridice corespunzătoare, luând în considerare posibilele conflicte de interese.

(...)”

44. Comisia de la Veneția, în Raportul privind independența sistemului judiciar – Partea I: Independența judecătorilor, 12-13 martie 2010 [CDL-AD (2010) 004], a adoptat următoarea concluzie:

„(...)

„6. „6. Consiliile magistraturii sau jurisdicțiile disciplinare ar trebui să joace un rol determinant în procedurile disciplinare. Ar trebui să fie posibilă declararea apelului împotriva deciziilor instanțelor disciplinare.

(...)”

45. Comisia de la Veneția și-a rezumat avizul după cum urmează:

„(...)

32. Pe scurt, în opinia Comisiei de la Veneția, pentru a garanta independența puterii judecătorești este necesar ca un consiliu judiciar independent să joace un rol determinant în luarea deciziilor privind numirea și cariera judecătorilor. Având în vedere bogăția culturii juridice în Europa, care este prețioasă și trebuie apărută, nu există un model unic aplicabil tuturor țărilor. Deși respectă varietatea sistemelor judiciare, Comisia de la Veneția recomandă ca statele care încă nu au făcut acest lucru să ia în considerare instituirea unui consiliu judiciar independent sau a unui organism similar. În toate cazurile, consiliul trebuie să aibă o componentă pluralistă, condiția fiind ca o parte substanțială, dacă nu chiar o majoritate a membrilor să fie judecători. Cu excepția membrilor de drept, acești judecători trebuie să fie aleși de către colegii lor.

(...)”

46. Avizul comun al Comisiei de la Veneția și al Direcției pentru Drepturile Omului (DHR) din cadrul Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei referitor la proiectul de lege de modificare a legii privind răspunderea disciplinară a judecătorilor de la instanțele de drept comun și procedurile disciplinare aplicabile judecătorilor de la instanțele comune din Georgia [CDL-AD (2014) 032], adoptat de Comisia de la Veneția în cadrul celei de a 100-a sesiuni plenare (10-11 octombrie 2014), în părțile sale relevante, prevede următoarele:

„(...)

26. (...) [P]ublicitatea trebuie să fie, de asemenea, un principiu general în următoarele etape ale procedurii disciplinare. (...) [P]roiectul art. 30 alin. 4, în temeiul căruia „ședințele consiliului de disciplină se desfășoară cu ușile închise” este problematic. În primul rând, se recomandă în general ca ședințele să fie publice și să nu se autorizeze decât în mod excepțional ca acestea să se desfășoare cu ușile închise, la cererea judecătorului și în condițiile prevăzute de lege. În continuare, formularea art. 30 alin. 4 nu permite să se cunoască cu claritate dacă cererea de publicitate a hotărârii, la fel ca în cazul unei proceduri în fața Înalțului Consiliu Judiciar [...] constituie o derogare de la principiul confidențialității ședințelor comisiei de disciplină sau numai o informare legată de ședințe [...]”.

47. Avizul Comisiei de la Veneția privind legile referitoare la responsabilitatea disciplinară și evaluarea judecătorilor din „Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei” [CDL-AD (2015) 042], adoptat de Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 105-a sesiuni plenare (18-19 decembrie 2015), este formulat după cum urmează:

„(...)

62. În primul rând, Comisia de la Veneția atrage atenția autorităților asupra avizului său din 2014 cu privire la proiectul de revizuire a Constituției macedonene. În acest aviz, comisia sugera schimbarea proporției membrilor magistrați și a membrilor care nu sunt magistrați din cadrul Consiliului Judiciar pentru a crește numărul acestora (adică, în esență, pentru a reduce numărul membrilor magistrați) și sprijinea ideea de a reține Ministerului Justiției și președintelui Curții Supreme titlul de membri de drept ai Consiliului.

77. Comisia de la Veneția reamintește punctul de vedere pe care l-a exprimat în avizul său referitor la proiectul de lege privind Consiliul Superior al Judecătorilor și Procurorilor din Bosnia-Herțegovina, în care a subliniat importanța de a «găsi un echilibru între necesitatea de a proteja independența CSJP (Consiliul Superior al Judecătorilor și Procurorilor) și utilitatea de a asigura controlul de către o autoritate publică și de a evita o modalitate de gestionare corporatistă.» Deși, în acest aviz, se recomandă ca majoritatea membrilor consiliului de administrație să fie aleasă de către corpul judiciar, Comisia de la Veneția nu a fost niciodată în favoarea sistemelor în care toți membrii sunt aleși de către magistrați. Întrucât sunt acordate puteri foarte importante CEF (Consiliul de stabilire a faptelor) în materie de disciplină a magistraților, se recomandă ca o mare parte din membrii săi să fie numită de către organe alese în mod democratic, de preferință de Parlament, prin vot cu majoritate calificată. Această din ultimă soluție consolidează responsabilitatea democratică a sistemului judiciar, oferind în același timp o protecție adecvată împotriva oricărei dominații asupra acestei instanțe din partea reprezentanților politici.

91. În plus, art. 54 alin. 2 lasă o largă marjă de apreciere în privința deciziei de a nu organiza proceduri disciplinare în public, ca măsură de urgență sau confidențialitate, sau pentru a respecta demnitatea și reputația magistratului. Într-adevăr, s-ar putea argumenta că astfel de considerente se aplică oricărei audieri disciplinare. Interesul publicului de a fi informat în mod corespunzător cu privire la evoluția procedurilor disciplinare, în numeroase cauze, trebuie să prevaleze asupra interesului personal al magistratului de a păstra confidențialitatea anumitor detalii. Legea trebuie să stabilească în mod clar că interesul unui magistrat de a-și proteja viața privată nu ar trebui să prevaleze în nicio circumstanță și că astfel, Consiliul Judiciar trebuie să pună în balanță diferitele interese atunci când decide dacă să dea sau nu curs unei cereri de audiere cu ușile închise introdusă de un magistrat.

96. Nu este foarte clar modul în care sunt selectați membrii Consiliului de apel. Se pare că acest consiliu este format *ad-hoc* în cadrul Curții Supreme pentru fiecare speță și este alcătuit din nouă judecători, dintre care trei de la Curtea Supremă, patru de la curțile de apel și doi de la tribunalul de origine al reclamantului. În opinia Comisiei de la Veneția, este foarte important să se prestabilească prin lege compunerea instanței de apel. Ca regulă generală, deciziile disciplinare trebuie să fie examinate de către o instanță imparțială (Curtea Supremă de Casație, Curtea Supremă Administrativă, jurații Curții de Casație etc.), a cărei decizie este însoțită de toate garanțiile procedurii judiciare. În consecință, a conferi această putere unei curți de justiție permanente (și nu unei instanțe *ad-hoc*) ar fi de preferat în acest caz.

(...)”

48. Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată de Comitetul de Miniștri în 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor), este formulată după cum urmează în părțile sale relevante:

„(...)

Capitolul IV – Consiliul judiciar

26. Consiliile judiciare sunt organisme independente, stabilite prin lege sau prin Constituție, care să garanteze independența puterii judecătorești și a judecătorilor individual și care să promoveze astfel funcționarea eficientă a sistemului judiciar.

27. Cel puțin jumătate din membrii unor asemenea consilii trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor de la toate nivelurile sistemului judiciar și cu respectarea pluralismului în interiorul sistemului judiciar

28. Consiliile judiciare trebuie să demonstreze cel mai înalt grad de transparență față de judecători și societate, prin dezvoltarea unor proceduri prestabilite și prin decizii motivate.

Capitolul VI – Statutul judecătorului

Selecție și carieră

46. Autoritatea care ia decizii privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să fie independentă de puterile executivă și legislativă. Pentru garantarea independenței sale, cel puțin jumătate din membrii acestei autorități trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor.

Capitolul VII – Îndatoriri și responsabilități

(...)

Responsabilitate și proceduri disciplinare

(...)

69. Procedurile disciplinare pot fi demarate în cazul în care judecătorii nu reușesc să își îndeplinească obligațiile într-o manieră eficientă și adecvată. Aceste proceduri ar trebui să fie efectuate de către o autoritate independentă sau o instanță judecătorească, cu toate garanțiile unui proces echitabil și care să îi asigure judecătorului dreptul de a contesta decizia și sancțiunea. Sancțiunile disciplinare trebuie să fie proporționale cu abaterea comisă.

(...)”

49. Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni a adoptat, în cursul celei de-a 11-a reuniuni plenare (17-19 noiembrie 2010), *Magna Carta* Judecătorilor (Principiile fundamentale), care sintetizează și codifică principalele concluzii ale avizelor care erau deja adoptate. Acest text prevede în special:

„13. Pentru a asigura independența judecătorilor, fiecare stat trebuie să creeze un consiliu judiciar sau un alt organism specific care să fie el însuși independent de puterile legislativă și executivă, având cele mai largi competențe pentru toate chestiunile privind statutul judecătorilor, dar și cu privire la organizarea, funcționarea și imaginea instituțiilor judiciare. Membrii consiliului trebuie să fie ori numai judecători, ori într-o majoritate importantă judecători, aleși de colegii lor. Consiliul judiciar este responsabil de activitățile și deciziile sale.”

50. Recomandarea nr. 6 din Raportul de evaluare privind Portugalia al Grupului Statelor împotriva Corupției (GRECO), adoptat la 4 decembrie 2015, este formulat după cum urmează:

„(...)

vi. i) consolidarea rolului consiliilor judiciare, în calitate de garante ale independenței judecătorilor și ale aparatului judiciar, în special prin legiferarea ca cel puțin jumătate din membrii lor trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor.

(...)”.

ÎN DREPT

I. Cu privire la conexarea cererilor

51. Având în vedere similaritatea de fapt și de drept a cererilor, Curtea decide să le conexeze în temeiul art. 42 § 1 din Regulament.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție

52. Reclamanta invocă încălcarea dreptului său la o instanță independentă și imparțială, a dreptului său la reexaminarea faptelor stabilite de Consiliul Superior al Magistraturii, precum și a dreptului său de a se organiza o ședință publică în condițiile prevăzute de art. 6 din Convenție. În plus, se plânge că, având în vedere reclasificarea faptelor de către Consiliul Superior al Magistraturii, nu a fost informată în mod detaliat despre acuzația adusă împotriva sa și nu a dispus, în consecință, de timpul și de facilitățile necesare pentru a-și pregăti apărarea. Art. 6 din Convenție este redactat după cum urmează:

„1. „Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public [...] a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa”. (...)”

A. Cu privire la admisibilitate

53. În viziunea Guvernului, în ceea ce privește aplicabilitatea laturii civile a art. 6 din Convenție, nu există niciun capăt de cerere credibil întemeiat pe o încălcare a unui drept civil al reclamantei. În ceea ce privește amenda și suspendarea din funcție, observă că măsurile disciplinare luate împotriva reclamantei nu au avut ca efect punerea în imposibilitate permanentă și definitivă a acesteia de a-și exercita profesia. În ceea ce privește aplicabilitatea aspectului penal al art. 6, observă că abaterile pretins comise de reclamantă sunt greșeli profesionale: sancțiunile care i-au au fost aplicate în urma procedurilor disciplinare sunt, prin urmare, sancțiuni disciplinare „clasice”, lipsite de gravitatea unei sancțiuni penale.

54. Guvernul concluzionează că art. 6 nu este aplicabil în speță, nici sub aspect civil, nici sub aspect penal.

55. Reclamanta combate această teză. În viziunea sa, aplicabilitatea art. 6 din Convenție, sub aspect civil, nu se limitează la ipotezele sancțiunilor de tipul revocării din funcție. Aceasta observă că, în speță, sancțiunile care i-au fost aplicate au privat-o de tratament și au plasat-o în imposibilitatea temporară de a munci; în plus, susține că dreptul intern îi permite să atace aceste sancțiuni în fața Curții Supreme de Justiție. În ceea ce privește latura penală a art. 6, reclamanta consideră că, indiferent de clasificarea operată de dreptul național, ceea ce este decisiv pentru aplicabilitatea acestei dispoziții este severitatea pedepsei care poate fi aplicată. În opinia sa, fiind în discuție pedeapsa cu revocarea și având în vedere severitatea sancțiunii unice de 240 de zile de suspendare, caracterul penal al acuzației este bine întemeiat.

56. Reclamanta concluzionează că sunt îndeplinite în speță toate condițiile de aplicabilitate a laturii civile și a laturii penale a art. 6.

1. Cu privire la aplicarea laturii civile a art. 6 § 1

57. Mai întâi, în ceea ce privește aplicabilitatea art. 6 în cazul prezentei proceduri judiciare, Curtea reamintește că această dispoziție se aplică pe latură civilă „contestațiilor” referitoare la „drepturi” cu „caracter civil” care pot fi invocate, cel puțin în mod întemeiat, care sunt recunoscute în dreptul intern, indiferent dacă sunt sau nu protejate suplimentar prin Convenție. Trebuie să fie vorba despre o „contestație” reală și întemeiată, care poate privi atât existența dreptului însuși, cât și domeniul de aplicare sau modalitățile de exercitare. În plus, rezultatul procedurii trebuie să fie în mod direct decisiv pentru dreptul în cauză, o

legătură foarte slabă ori consecințe îndepărtate nefiind suficiente pentru ca art. 6 § 1 să fie aplicabil [*Micallef împotriva Maltei* (MC), nr. 17056/06, pct. 74, 15 octombrie 2009, și *Boulois împotriva Luxemburgului* (MC), nr. 37575/04, pct. 90, CEDO 2012].

58. În speță, procedura în litigiu privea contestarea de către reclamantă a deciziilor prin care CSM îi aplica acesteia sancțiuni în urma a trei proceduri disciplinare. În ceea ce privește, mai întâi, existența unui „drept”, Curtea acceptă că procedurile în litigiu erau decisive pentru drepturile reclamantei în măsura în care acestea ar fi putut conduce, dacă jurisdicțiile interne i-ar fi admis căile de atac formulate de partea interesată, la anularea sancțiunilor disciplinare aplicate de către CSM.

59. În ceea ce privește caracterul „civil” al unui astfel de drept în sensul art. 6, Curtea reamintește că, potrivit jurisprudenței sale, litigiile care opun statul funcționarilor săi intră, în principiu, în sfera domeniului de aplicare a art. 6, cu condiția îndeplinirii a două condiții cumulative. În primul rând, dreptul intern al statului respectiv trebuie să fi exclus în mod expres dreptul de acces la o instanță pentru postul sau categoria de salariați în cauză. În al doilea rând, această derogare trebuie să aibă la bază motive obiective legate de interesul statului [*Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (MC), nr. 63235/00, pct. 62, CEDO 2007-IV].

60. În speță, trebuie să se constate că prima dintre aceste condiții nu este îndeplinită. Dreptul intern prevede astfel posibilitatea ca persoanele care au un interes de a acționa să introducă recurs în fața Curții Supreme de Justiție pentru a contesta legalitatea deciziei CSM de a sancționa disciplinar un judecător (*supra*, pct. 42). Această posibilitate era aplicabilă în cazul reclamantei, care a introdus în mod efectiv un astfel de recurs în temeiul art. 168 din Legea nr 21/85 din 30 iulie 1985. Prima condiție a testului *Vilho Eskelinen* nu este, prin urmare, îndeplinită și, în consecință, art. 6 își găsește aplicarea pe latura sa civilă (a se compara *Olujić împotriva Croației*, nr. 22330/05, pct. 31-45, 5 februarie 2009, și *Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei*, nr. 21722/11, pct. 91, CEDO 2013).

61. Această dispoziție impunea, în consecință, ca reclamanta să aibă acces la o instanță care se pronunță asupra contestației privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil, cu respectarea garanțiilor art. 6 § 1. Curtea reamintește, cu toate acestea, că o concluzie în sensul aplicabilității art. 6 nu aduce nicio atingere răspunsului la întrebarea cum anume garanțiile diferite conexe acestui articol, în special cu privire la întinderea controlului instanțelor naționale, trebuie să se aplice unui litigiu care, precum în speță, privește funcționarii (*Vilho Eskelinen și alții*, citată anterior, pct. 64).

2. Cu privire la aplicarea laturii civile a art. 6 § 1

62. Având în vedere aplicabilitatea laturii civile a art. 6 § 1 din Convenție, Curtea nu consideră necesară examinarea aplicării în speță a laturii penale a acestei dispoziții. Prin urmare, decide să nu examineze capetele de cerere întemeiate pe latura penală respectivă.

3. Concluzie

63. Curtea constată că acele capete de cerere întemeiate pe independența și imparțialitatea jurisdicțiilor, întinderea controlului exercitat de Curtea Supremă de Justiție și pe lipsa unei ședințe publice nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă, pe de altă parte, niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, Curtea le declară admisibile.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele reclamantei

64. Reclamanta susține mai întâi că compunerea Consiliului Superior al Magistraturii, prezidat de președintele Curții Supreme de Justiție, nu îndeplinește cerințele unei „instanțe independente”. Aceasta observă că, în temeiul art. 218 alin. 1 din Constituție, doi dintre membrii Consiliului sunt numiți de Președintele Republicii, șapte dintre ei sunt numiți de Adunarea parlamentară a Republicii și că doar opt dintre cei șaptesprezece membri ai CSM

sunt judecători, între care președintele Curții Supreme de Justiție și al Consiliul Superior al Magistraturii.

65. În ceea ce privește întinderea controlului exercitat de Curtea Supremă de Justiție, reclamanta susține că Secția Contencios din cadrul acesteia s-a limitat să admită în mod sistematic, printr-un proces de copiere și lipire, argumentele dezvoltate de Consiliul Superior al Magistraturii. Acesta subliniază natura recursului în fața Curții Supreme de Justiție: un recurs în „legalitate” (*de mera legalidade*) și nu de „deplină jurisdicție” (*de plena jurisdição*), fără posibilitatea de a reexamina stabilirea faptelor realizată de CSM, nici măcar o revizuire efectivă a sancțiunii disciplinare aplicate.

66. În ceea ce privește cerința unei ședințe publice, reclamanta observă că a solicitat în mod expres Consiliului Superior al Magistraturii și Curții Supreme de Justiție să organizeze o ședință, pe care o considera justificată, având în vedere caracterul netehnic al problemelor ridicate, în special, în cererea nr. 74041/13 și divergența în ceea ce privește stabilirea faptelor referitoare la conținutul comentariilor care îi erau reproșate. În viziunea reclamantei, există îndoieli justificate în mod obiectiv cu privire la imparțialitatea Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție. Ea observă că CSM exercită competențe disciplinare asupra judecătorilor Curții Supreme de Justiție, ceea ce nu se întâmplă în cazul judecătorilor Curții Supreme Administrative, care, din acest motiv, ar fi mult mai în măsură să examineze recursuri privind procedurile disciplinare ale magistraților judiciari. În opinia reclamantei, faptul că CSM desemnează, apreciază și exercită competențe disciplinare asupra judecătorilor din sistemul judiciar ridică îndoieli cu privire la imparțialitatea judecătorilor Curții Supreme de Justiție atunci când aceștia trebuie să se pronunțe în cadrul cauzelor disciplinare, fiind solicitați să anuleze sau să confirme deciziile propriului lor organ disciplinar.

2. Argumentele Guvernului

67. În ceea ce privește componența Consiliului Superior al Magistraturii, Guvernul recunoaște că acest organ este alcătuit din opt judecători (inclusiv președintele, cu un vot decisiv) și nouă membri care nu sunt judecători. Cu toate acestea, subliniază faptul că intervenția președintelui CSM poate compensa consecințele minorității judecătorilor. În ceea ce privește plângerile reclamantei cu privire la lipsa de imparțialitate a Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție, Guvernul susține că, componența acestui complet este stabilită prin lege mai degrabă pe baza vechimii judecătorilor și apartenenței acestora la o anumită secție decât pe baza voinței președintelui Curții Supreme de Justiție. În plus, observă că, atunci când acest complet examinează recursurile împotriva deciziilor Consiliului Superior al Magistraturii, președintele Curții Supreme de Justiție nu se pronunță.

68. În ceea ce privește întinderea puterilor Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție, Guvernul susține că nu este de datoria instanței supreme să aducă atingere puterilor discreționare ale administrației. Astfel cum s-a pronunțat Curtea Supremă de Justiție în hotărârea din 15 decembrie 2011, nu are ca responsabilitate să verifice afirmația dacă Consiliul Superior al Magistraturii a analizat conduita unui judecător în raport cu obligația de a urmări interesul general. În plus, Curtea Supremă de Justiție nu reexaminează probele: aceasta se limitează să controleze caracterul lor suficient pentru a justifica concluziile la care a ajuns Consiliul Superior al Magistraturii, respectiv caracterul rezonabil al hotărârii pronunțate cu privire la stabilirea faptelor (hotărârea Curții Supreme de Justiție din 21 martie 2013).

69. În ceea ce privește organizarea unei ședințe publice (întrebare ridicată prin cererea nr. 74041/13), Guvernul recunoaște că practica Curții Supreme de Justiție nu aplică această abordare. Cu toate acestea, observă, că, fără posibilitatea de reexaminare a probelor, organizarea unei ședințe nu este de niciun folos pentru desfășurarea procedurii. De asemenea, menționează că, în speță, Curtea Supremă de Justiție a considerat că circumstanțele speciale ale cauzei nu impuneau organizarea unei ședințe publice.

3. Motivarea Curții

a) Cu privire la independența și imparțialitatea instanțelor sesizate

70. Pentru a stabili dacă o instanță poate fi considerată „independentă” în sensul art. 6 § 1, trebuie să se țină seama, în special, de modul de desemnare și durata mandatului membrilor săi, de existența unei protecții față de presiunile externe și de problema dacă există sau nu, în aparență, independență (*Findlay împotriva Regatului Unit*, 25 februarie 1997, pct. 73, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-I, și *Brudnicka și alții împotriva Poloniei*, nr. 54723/00, pct. 38, CEDO 2005-II). Curtea reamintește rolul crescut al conceptului de separare între puterea executivă și autoritatea judecătorească în jurisprudența sa [*Stafford împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 46295/99, pct. 78, CEDO 2002-IV, și *Saghatelyan împotriva Armeniei*, nr. 7984/06, pct. 43, 20 octombrie 2015]. Astfel nici art. 6, nici vreo altă dispoziție din Convenție nu obligă statele să se conformeze tuturor conceptelor constituționale teoretice privind limitele admisibile în interacțiunea dintre unul și celălalt [*Kleyn și alții împotriva Țărilor de Jos* (MC), nr. 39343/98, 39651/98, 43147/98 și 46664/99, pct. 193, CEDO 2003-VI].

71. Imparțialitatea este de regulă definită prin lipsa prejudecății sau a favoritismului. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, în sensul art. 6 § 1, imparțialitatea trebuie să fie evaluată potrivit unui demers subiectiv, luându-se în considerare convingerea personală și comportamentul judecătorului, adică plecând de la întrebarea dacă a dat dovadă de favoritism sau prejudecată personală cu o anumită ocazie și, de asemenea, potrivit unui demers obiectiv care constă în a stabili dacă instanța a oferit, în special prin compunerea sa, garanții suficiente pentru a exclude orice îndoială legitimă cu privire la imparțialitatea sa (a se vedea, printre altele, *Fey împotriva Austriei*, 24 februarie 1993, pct. 27, 28 și 30, seria A, nr. 255-A, și *Wettstein împotriva Elveției*, nr. 33958/96, pct. 42, CEDO 2000-XII).

72. Delimitarea între imparțialitatea subiectivă și imparțialitatea obiectivă nu este totuși ermetică, deoarece nu doar comportamentul unui judecător poate, din punctul de vedere al unui observator extern, să genereze îndoieli obiectiv justificate cu privire la imparțialitatea sa (demers obiectiv), dar poate viza și chestiunea opiniei sale personale (demers subiectiv) [*Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), nr. 73797/01, pct. 119, CEDO 2005-XIII]. Astfel, în cazurile în care poate fi dificil să se aducă probe pentru a contrazice prezumția de imparțialitate subiectivă a judecătorului, cerința de imparțialitate obiectivă acordă o garanție mult mai importantă (*Pullar împotriva Regatului Unit*, 10 iunie 1996, pct. 32, *Culegere* 1996-III).

73. În acest sens, chiar și aparențele pot avea importanță sau, așa cum spune un proverb englezesc, „*justice must not only be done, it must also be seen to be done*” („nu trebuie doar să se facă dreptate, trebuie să se și vadă că se face dreptate”). Se pornește de la încrederea pe care instanțele unei societăți democratice trebuie să o inspire justițiabililor [*Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei*, nr. 21722/11, pct. 106, CEDO 2013, și *Morice împotriva Franței* (MC), nr. 29369/10, pct. 78, 23 aprilie 2015].

74. În cele din urmă, noțiunile de independență și imparțialitate obiectivă sunt strâns legate și, în funcție de circumstanțe, se poate apela la o examinare coroborată (*Sacilor-Lormines împotriva Franței*, nr. 65411/01, pct. 62, CEDO 2006-XIII). Având în vedere faptele din prezenta speță, Curtea consideră că trebuie să examineze coroborat problemele legate de independență și imparțialitate (*Oleksandr Volkov*, citată anterior, pct. 103-107).

75. Curtea a afirmat deja că prezența în rândul membrilor unei instanțe a unor judecători care ocupă cel puțin jumătate din numărul de locuri, inclusiv președintele, cu un vot decisiv, creează un anumit sentiment de imparțialitate (*Le Compte, Van Leuven și De Meyere împotriva Belgiei*, 23 iunie 1981, pct. 58, seria A, nr. 43, și *Oleksandr Volkov*, citată anterior, pct. 109). Trebuie remarcat faptul că, în ceea ce privește procedura disciplinară împotriva judecătorilor, necesitatea ca un număr important al membrilor organului disciplinar să fie ei înșiși judecători este recunoscut de *Carta europeană privind statutul judecătorilor* (supra, pct. 42), precum și de avizele Comisiei de la Veneția (supra, pct. 43). Curtea observă că Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la judecători, adoptată de Comitetul de Miniștri la 17 noiembrie 2010, recomandă ca autoritatea competentă în materie de selecție și cariera judecătorilor trebuie să fie independentă față de puterile executivă și legislativă. Pentru garantarea

independenței sale, cel puțin jumătate din membrii autorității trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor (*supra*, pct. 38). În plus, observă recomandarea nr. 6 din Raportul de evaluare privind Portugalia al Grupului Statelor împotriva Corupției (GRECO), adoptată la 4 decembrie 2015, de a menționa în lege faptul că cel puțin jumătate din membrii CSM trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor (*supra*, pct. 50). Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni a adoptat, în cursul celei de-a 11-a reuniuni plenare (17-19 noiembrie 2010), o *Magna Carta* a judecătorilor care prevede în special că acest Consiliu trebuie să fie format ori numai din judecători, ori dintr-o majoritate importantă de judecători, aleși de colegii lor (*supra*, pct. 49).

76. În scopul prezentelor cereri, Curtea va examina capetele de cerere ale reclamantei referitoare la independența și imparțialitatea Consiliului Superior al Magistraturii în lumina principiilor sus-menționate.

77. Curtea observă că, în temeiul art. 218 alin. 1 din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii este compus din șaptesprezece membri, desemnați de diferite organe. Trebuie subliniat aici că doi dintre acești membri sunt numiți direct de Președintele Republicii, alți șapte de Adunarea parlamentară a Republicii și ceilalți șapte sunt aleși de judecători dintre colegii lor. După cum observă Guvernul, CSM, în componența sa normală, este format din opt judecători (inclusiv președintele, care are un vot decisiv) și nouă membri care nu sunt judecători (*supra*, pct. 37). În viziunea Curții, rezultă că efectul principiilor care guvernează componența Consiliului este că acesta poate fi format în majoritate din membri care nu sunt judecători, numiți de autoritățile executive și legislative.

78. Analiza procesului-verbal al deliberărilor Consiliului Superior al Magistraturii din 10 ianuarie 2012 conduce Curtea la concluzia că, între cei cincisprezece membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, care a decis în cauza reclamantei (privind cererea nr. 57728/13), doar șase erau judecători (*supra*, pct. 15). Curtea mai observă că decizia CSM din 11 octombrie 2011 s-a luat, de asemenea, cu minoritatea judecătorilor (*supra*, pct. 24) și că cea din 10 aprilie 2012 s-a luat cu majoritate de membri judecători, din cauza absenței unui număr semnificativ de membri care nu erau judecători ai CSM (*supra*, pct. 31). Decizia din 30 septembrie 2014 a fost luată în prezența a doisprezece dintre cei șaptesprezece membri ai CSM, dintre care opt erau judecători, inclusiv președintele CSM, iar cinci nu erau judecători, majoritatea formată din judecători fiind datorată absenței a patru membri care nu erau judecători (*supra*, pct. 36).

79. Curtea concluzionează că judecătorii formau, cu unele excepții, o minoritate între membrii completului care a examinat cauza reclamantei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Oleksandr Volkov*, citată anterior, pct. 111). Curtea consideră că această situație, în interiorul Consiliului Superior al Magistraturii portughez, este problematică în ceea ce privește art. 6 § 1 din Convenție. În plus, observă cu îngrijorare că, în sistemul juridic portughez, legea nu formulează nicio cerință specială privind calificarea membrilor CSM care nu sunt judecători.

80. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că independența și imparțialitatea Consiliului Superior al Magistraturii pot fi supuse îndoielii.

b) Cu privire la întinderea controlului exercitat de Curtea Supremă de Justiție

81. Dreptul intern prevede în speță posibilitatea de a obține, pe calea recursului în anulare, controlul judecătoresc al legalității deciziei CSM prin care se aplică o sancțiune disciplinară unui judecător. Curtea trebuie să examineze așadar dacă procedura la care a avut acces reclamanta a respectat cerințele art. 6 din Convenție.

82. În primul rând, Curtea reamintește că nu are sarcina de a se substitui instanțelor interne. Le revine, în primul rând, autorităților naționale, în special instanțelor, sarcina de a interpreta legislația internă [a se vedea, printre altele, *Nejdet Şahin și Perihan Şahin împotriva Turciei* (MC), nr. 13279/05, pct. 49, 20 octombrie 2011]. Curtea nu este o instanță de apel pentru instanțele naționale și nu este de competența sa să se pronunțe cu privire la erorile de fapt sau de drept pretins comise de aceste instanțe, cu excepția cazului în care acestea ar putea aduce atingere drepturilor și libertăților protejate de Convenție [a se vedea, printre multe altele, *García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-I]. De asemenea, în această privință, Curtea nu are, în principiu, obligația de a compara diversele hotărâri pronunțate, chiar și în litigiile care la prima vedere par similare

sau conexe, de către instanțe a căror independență trebuie să o respecte (*Nejdet Şahin și Perihan Şahin*, citată anterior, pct. 50). Prin urmare, în prezenta speță, nu este de competența Curții, în contextul art. 6, să cerceteze dacă deciziile CSM de a o sancționa pe reclamantă erau legale în dreptul intern. Sarcina Curții va consta în a verifica dacă un control jurisdicțional de o întindere corespunzătoare a fost realizat de Curtea Supremă de Justiție.

83. Pentru îndeplinirea cerințelor art. 6 § 1, „instanța” prevăzută de această dispoziție trebuie să aibă competența de a examina toate problemele de fapt și de drept relevante pentru litigiul cu care este sesizată (*Terra Woningen B.V. împotriva Țărilor de Jos*, 17 decembrie 1996, pct. 52, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-VI, *Chevroil împotriva Franței*, nr. 49636/99, pct. 77, CEDO 2003-III, și I.D. împotriva Bulgariei, nr. 43578/98, pct. 45, 28 aprilie 2005). Art. 6 impune, pe de altă parte, ca instanțele interne să indice în mod suficient motivele pe care se întemeiază. Fără a impune formularea unui răspuns detaliat la fiecare argument al unui reclamant, această obligație presupune ca partea la o procedură judiciară să se poată aștepta la un răspuns specific și explicit la motivele decisive pentru soluționarea procedurii în cauză (a se vedea, printre altele, *Ruiz Torija împotriva Spaniei*, 9 decembrie 1994, pct. 29-30, seria A nr. 303-A).

84. În prezenta speță, Curtea Supremă de Justiție avea competența de a controla legalitatea deciziei în litigiu prin care CSM aplicase sancțiuni disciplinare reclamantei. În cadrul controlului legalității, aceasta putea controla validitatea probelor, caracterul suficient și coerența stabilirii faptelor, precum și caracterul rezonabil și proporțional al deciziei de sancționare. Instanța supremă putea astfel să anuleze decizia pentru mai multe motive de nelegalitate legate de cerințele de procedură sau de fond prevăzute de lege și să trimită dosarul CSM pentru a se pronunța din nou în conformitate cu directivele pe care Curtea Supremă de Justiție ar fi putut să le formuleze în privința neregularităților eventual contestate (*supra*, pct. 40). În dreptul portughez, Curtea Supremă de Justiție nu are competența de a realiza o reexaminare a stabilirii faptelor de către CSM. În special, Curtea Supremă de Justiție nu putea nici să revadă sancțiunea aplicată, ci doar să decidă dacă aceasta era adecvată în raport cu încălcarea respectivă și dacă aceasta era disproporționată în ceea ce o privește (*supra*, pct. 33).

85. Așadar, trebuie ca prezentei cauze să îi fie găsite conexiuni cu situații în care instanțele naționale nu erau în măsură sau refuzaseră să examineze o problemă fundamentală a litigiului întrucât s-au considerat obligate să respecte constatările de fapt sau de drept ale autorităților administrative și nu au putut realiza o examinare independentă a acestor chestiuni [*Terra Woningen B.V.*, citată anterior, pct. 46 și 50-55, *Obermeier împotriva Austriei*, 28 iunie 1990, pct. 66-70, seria A nr. 179, *Tsfayo împotriva Regatului Unit*, nr. 60860/00, pct. 48, 14 noiembrie 2006, *Chevroil*, citată anterior, pct. 78, I.D. împotriva Bulgariei, citată anterior, pct. 50-55, *Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, nr. 49429/99, pct. 99-108, CEDO 2005-XII (extrase), și *Fazliyski împotriva Bulgariei*, nr. 40908/05, pct. 59, 16 aprilie 2013].

86. În speță, se ridică întrebarea dacă un control de o întindere corespunzătoare în privința puterii în materie disciplinară a CSM a fost realizat de Curtea Supremă de Justiție. Reclamanta contestă faptele astfel cum au fost stabilite de CSM. Ea afirmă că nu l-a făcut pe judecătorul H.G. „mincinos” și că, în timpul întâlnirii sale cu judecătorul F.M.J., nu i-a cerut să înceteze urmărirea penală împotriva martorului pe care l-a indicat. În ambele situații, era vorba despre fapte esențiale pentru rezultatul celei două proceduri disciplinare îndreptate împotriva sa. Reclamanta nu a avut niciodată posibilitatea unei reexaminări a acestor fapte decisive de către Curtea Supremă de Justiție (*Tsfayo*, citată anterior, pct. 48), dintre care, de altfel, prima a făcut subiectul unei controverse între membrii CSM (*supra*, pct. 16). Curtea observă că din acest motiv, Curtea Supremă de Justiție s-a limitat la un simplu control al legalității din perspectiva stabilirii faptelor (a se vedea, *a contrario*, *A. Menarini Diagnostics S.r.l. împotriva Italiei*, nr. 43509/08, pct. 64, 27 septembrie 2011). Având în vedere modul în care Curtea Supremă de Justiție și-a fundamentat decizia în cauza reclamantei, precum și obiectul litigiului, rezultă că aceasta nu a examinat în mod corespunzător un argument important prezentat de persoana în cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Oleksandr Volkov*, citată anterior, pct. 127).

87. În ceea ce privește controlul în materie de drept, Curtea observă că, în viziunea Curții Supreme de Justiție, puterile CSM nu intră în sfera controlului instanței atunci când organul

disciplinar se pronunță asupra unei conduite pretins incompatibile cu obligația de diligență a unui magistrat. În plus, în ceea ce privește întinderea puterilor Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție, Guvernul susține că nu este de datoria instanței supreme să aducă atingere puterilor discreționare ale administrației (*supra*, pct. 40). Curtea observă că instanța de recurs controlează, pe baza unei legalități în sens larg, respectarea art. 266 alin. 2 din Constituție, conform căruia administrația trebuie să își exercite puterile cu respectarea, printre altele, a principiului interdicției privind excesul de putere (*supra*, pct. 40). Curtea concluzionează că și Curtea Supremă de Justiție are o concepție restrictivă asupra întinderii propriilor puteri de control în privința activității disciplinare a Consiliului Superior al Magistraturii.

88. Practica judiciară existentă în acest domeniu este revelatoare (*supra*, pct. 33 și 40). Considerentele precedente demonstrează așadar în fapt că sunt limitate consecințele juridice care decurg din controlul realizat de Curtea Supremă de Justiție în privința acestor chestiuni și că nu fac altceva decât să consolideze îndoielile Curții în privința capacității acesteia de a soluționa problema într-o manieră eficientă și de a realiza un control suficient al cauzei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Oleksandr Volkov*, citată anterior, pct. 126).

89. Prin urmare, Curtea consideră că în cauza reclamantei, controlul realizat de Curtea Supremă de Justiție nu a fost suficient.

b) Cu privire la lipsa unei ședințe publice (cererea nr. 74041/13)

90. Reclamanta se plânge că nu au fost audiate cauzele în cursul unei ședințe publice, ceea ce i-a încălcat dreptul la un proces echitabil în sensul art. 6 § 1 din Convenție. Ea invocă în susținerea argumentului său aspectele de natură netehnică ridicate în special în cererea nr. 74041/13 și divergențele în ceea ce privește stabilirea faptelor referitoare la conținutul comentariilor care i-au fost reproșate.

91. Guvernul contestă acest argument.

92. Curtea reamintește că publicitatea procedurii judiciare este un principiu fundamental consacrat de art. 6 § 1 din Convenție. Aceasta protejează justițiabilii împotriva unei justiții secrete care se sustrage de la controlul public și constituie, de asemenea, unul dintre mijloacele necesare care contribuie la păstrarea încrederii în instanțele judecătorești. Prin transparența pe care o conferă administrării justiției, ajută la atingerea obiectivului art. 6 § 1: un proces echitabil, a cărui garanție se numără printre principiile fundamentale ale oricărei societăți democratice [*Diennet împotriva Franței*, 26 septembrie 1995, pct. 33, seria A, nr. 325-A, *B. și P. împotriva Regatului Unit*, nr. 36337/97 și 35974/97, pct. 36, CEDO 2001-III, *Olujić*, citată anterior, pct. 70, *Martinie împotriva Franței* (MC), nr. 58675/00, pct. 39, CEDO 2006-VI, și *Nikolova și Vandova împotriva Bulgariei*, nr. 20688/04, pct. 67, 17 decembrie 2013].

93. Art. 6 § 1 nu împiedică totuși instanțele de judecată să decidă, având în vedere particularitățile cauzei, derogări de la acest principiu: potrivit chiar termenilor acestor dispoziții, „(...) accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță, atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției”; ședința cu ușile închise, fie pe întreaga durată, fie parțial, trebuie așadar să fie dispusă strict în funcție de circumstanțele cauzei (*Diennet*, pct. 34, *Martinie*, pct. 40, *Olujić*, pct. 71, și *Nikolova et Vandova*, pct. 68, hotărâri citate anterior).

94. În ceea ce privește procedurile disciplinare împotriva judecătorilor, Curtea reamintește că se recomandă în general să se organizeze ședințele publice și să nu se autorizeze decât în mod excepțional ca acestea să se desfășoare cu ușile închise, la cererea judecătorului și în condițiile prevăzute de lege. De asemenea, reamintește că publicitatea ar trebui să fie, de asemenea, un principiu general în etapele următoare ale procedurii disciplinare, precum și faptul că „ședințele consiliului de disciplină au loc cu ușile închise” este problematic (*supra*, pct. 33).

95. Art. 6 nu impune în mod necesar organizarea unei ședințe în toate procedurile. Aceasta este în special situația cauzelor care nu ridică o problemă de credibilitate sau nu

suscită o controversă cu privire la faptele care au impus organizarea unei ședințe, și pentru care instanțele pot să se pronunțe în mod echitabil și rezonabil, pe baza concluziilor prezentate de părți și pe baza altor probe [a se vedea, de exemplu, *Dory împotriva Suediei*, nr. 28394/95, pct. 37, 12 noiembrie 2002, *Pursiheimo împotriva Finlandei* (dec.), nr. 57795/00, 25 noiembrie 2003, și *Şahin Karakoç împotriva Turciei*, nr. 19462/04, pct. 36, 29 aprilie 2008]. Prin urmare, Curtea nu poate concluziona, chiar și în cazul unei instanțe învestite cu deplină jurisdicție, că art. 6 implică întotdeauna dreptul la o ședință publică, indiferent de natura problemelor care trebuie soluționate. Alte considerente, inclusiv dreptul la un proces într-un termen rezonabil și necesitatea de a trata cu rapiditate cauzele înscrise pe rol, sunt luate în considerare pentru a stabili dacă dezbaterile publice sunt necesare [*Varela Assalino împotriva Portugaliei* (dec.), nr. 64336/01 25 aprilie 2002]. Curtea a considerat deja că procedurile consacrate exclusiv elementelor de drept sau foarte tehnice nu pot îndeplini condițiile prevăzute la art. 6, chiar și în lipsa dezbaterilor publice (*Juriscic și Collegium Mehrerau împotriva Austriei*, nr. 62539/00, pct. 65, 27 iulie 2006, și *Mehmet Emin Şimşek împotriva Turciei*, nr. 5488/05, pct. 30-31, 28 februarie 2012).

96. În speță, reclamanta a atacat decizia CSM din 10 aprilie 2012 în fața Secției Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție, solicitând organizarea unei ședințe publice pentru a prezenta martori și documente. În ceea ce privește eventuala protecție a demnității reclamantei, Curtea a subliniat faptul că ea însăși a solicitat, organizarea unei ședințe publice (*Olujić*, citată anterior, pct. 74). Curtea reamintește de asemenea, că, potrivit elementelor disponibile din dreptul internațional, interesul publicului de a fi informat în mod corespunzător cu privire la evoluția procedurilor disciplinare, în numeroase cauze, trebuie să prevaleze asupra interesului personal al magistratului de a păstra confidențialitatea anumitor detalii (*supra*, pct. 47). Curtea Supremă de Justiție și-a motivat refuzul său de a convoca un martor pe care reclamanta dorea să fie audiat afirmând că audierea martorului avea ca scop să se determine care era amploarea proiectului de decizie privind cauza disciplinară a reclamantei, ceea ce era contrar confidențialității procedurii și că documentele prezentate de reclamantă depășeau obiectul unei proceduri disciplinare (*supra*, pct. 32 și 33). Or, deși nu îi revine sarcina să emită o opinie asupra relevanței acestor probe, nici asupra temeiniciei acuzațiilor formulate împotriva reclamantei, Curtea consideră că mărturia în cauză era relevantă în speță, în sensul că probabil ar fi permis să sprijine apărarea reclamantei. În plus, motivele invocate de Curtea Supremă de Justiție nu au fost suficiente pentru a justifica refuzul de a audia martorul pe care reclamanta dorea să-l prezinte, această măsură având ca efect faptul că a afectat capacitatea reclamantei de a-și apăra cauza, cu încălcarea garanțiilor unui proces echitabil (a se compara cu *Olujić*, citată anterior, pct. 83-85). Curtea consideră, de asemenea, că, prin refuzul de a audia în ședință publică martorul indicat de reclamantă în speță, Curtea Supremă de Justiție nu a asigurat transparența pe care acest act de procedură o conferă procedurii disciplinare inițiate împotriva sa, care este un obiectiv urmărit de art. 6 § 1 din Convenție (*Mehmet Emin Şimşek*, citată anterior, pct. 28). În cele din urmă, constată că, în speță, Curtea Supremă de Justiție nu a soluționat refuzul de a organiza o ședință publică (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Olujić*, citată anterior, pct. 76).

97. Curtea nu consideră că problemele dezbătute în cadrul procedurii, și anume sancțiunea disciplinară aplicată unui judecător pentru fapte referitoare în special la comentariile care încalcă obligațiile sale profesionale, aveau un caracter foarte tehnic, care nu necesitau organizarea unei ședințe sub controlul publicului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Nikolova și Vandova*, citată anterior, pct. 76). În viziunea Curții, o ședință publică, orală și accesibilă reclamantei, astfel cum solicitase, era necesară în prezenta cauză. În această privință, Curtea observă că a existat o controversă asupra faptelor și că sancțiunile la care reclamanta risca să fie supusă aveau un caracter grav, fiind de natură să aducă prejudicii reputației profesionale și credibilității reclamantei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Grande Stevens și alții împotriva Italiei*, nr. 18640/10, 18647/10, 18663/10, 18668/10 și 18698/10, pct. 122, 4 martie 2014).

98. Curtea, conștientă de necesitatea de a realiza un just echilibru între necesitatea de a proteja independența CSM și utilitatea de a asigura controlul de către o autoritate publică și de a evita o modalitate de gestionare corporatistă (*supra*, pct. 47), consideră că garanția organizării unei ședințe publice în cadrul procedurii disciplinare împotriva judecătorilor contribuie la echitatea acestora, în sensul art. 6 § 1, prin intermediul unei proceduri cu

caracter contradictoriu (*supra*, pct. 42), la cel mai înalt nivel de transparență față de judecători și societate, și la acordarea tuturor garanțiilor unui proces echitabil (*supra*, pct. 48).

99. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că autoritățile interne nu au îndeplinit garanțiile de a organiza o ședință publică.

d) Concluzie

100. În speță, având în vedere efectul cumulativ al elementelor sus-menționate, Curtea consideră că s-a produs o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

101. În conformitate cu art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

102. Reclamanta solicită 43 750 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material, pe care l-a suferit ca urmare a pierderilor salariale. Aceasta nu a formulat nicio pretenție cu titlu de prejudiciu moral, considerând că o eventuală constatare a unei încălcări ar reprezenta, în sine, o reparație echitabilă suficientă pentru prejudiciul moral suferit.

103. Guvernul respinge acest argument susținând că reclamanta confundă obiectul procedurilor interne cu cel al prezentei proceduri.

104. Curtea consideră că singurul temei care trebuie reținut pentru acordarea unei reparații echitabile constă, în speță, în faptul că reclamanta nu a putut beneficia de garanțiile prevăzute la art. 6. Cu siguranță, Curtea nu ar putea face speculații cu privire la soluționarea procesului în caz contrar. Având în vedere ansamblul circumstanțelor și conform practicii sale uzuale atât pentru cauzele civile, cât și pentru cele penale, în caz de încălcare a art. 6 § 1, care rezultă dintr-o lipsă de independență și imparțialitate obiectivă sau structurală, Curtea consideră că nu este necesar să acorde reparații financiare reclamantei pentru pierderile salariale pe care pretinde că le-a suferit din cauza rezultatului procedurii interne [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kingsley împotriva Regatului Uni* (MC), nr. 35605/97, pct. 43, CEDO 2002--IV]. Curtea nu observă așadar nicio legătură de cauzalitate între încălcările constatate și prejudiciul material pretins și respinge această cerere.

B. Cheltuieli de judecată

105. De asemenea, reclamanta solicită 2 500 EUR pentru cheltuielile efectuate în fața instanțelor interne.

106. Guvernul nu a transmis observații cu privire la acest aspect.

107. Curtea reamintește că, atunci când concluzionează o încălcare a Convenției, poate acorda unui reclamant nu doar rambursarea costurilor și cheltuielilor de judecată efectuate în fața sa, ci și a celor efectuate în fața instanțelor interne, pentru prevenirea sau corectarea de către acestea a încălcării menționate, în măsura în care necesitatea lor a fost stabilită, documentele justificative solicitate au fost prezentate – ceea ce nu este cazul în speță – și sumele solicitate să nu fie nerezonabile (a se vedea, de exemplu, *Martinie*, citată anterior, pct. 62). În speță, ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea respinge cererea privind acordarea de cheltuieli de judecată pentru procedurile naționale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Hotărăște*, în unanimitate, să conexeze cererile;
2. *Declară*, în unanimitate, cererile admisibile;
3. *Hotărăște*, în unanimitate, că nu este necesar să examineze capetele de cerere întemeiate pe lipsa comunicării naturii și cauzei acuzației formulate împotriva reclamantei și pe faptul că aceasta nu a dispus de timpul și de facilitățile necesare pentru a-și pregăti apărarea;
4. *Hotărăște*, în unanimitate, că a fost încălcat art. 6 din Convenție;
5. *Respinge*, cu șase voturi la unu, cererea de acordare a unei reparații echitabile.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 21 iunie 2016, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulament.

András Sajó
PREȘEDINTE

Marielena Tsirli
Grefier

În conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și cu art. 74 § 2 din Regulament, este anexat la prezenta hotărâre un rezumat al opiniei separate a domnului judecător Kūris.

A.S.
M.T.

OPINIA PARȚIAL SEPARATĂ A DOMNULUI JUDECĂTOR KÜRIS

1. Dezacordul nostru față de majoritate se referă la pct. 5 din dispozitivul hotărârii.

2. În decizia de a nu-i acorda reclamantei despăgubiri pentru prejudiciul material, majoritatea se bazează pe și face trimitere la *Kingsley împotriva Regatului Unit* [(MC), nr. 35605/97, pct. 43, CEDO-2002, și jurisprudența citată în aceasta], în care Curtea a refuzat „să acorde compensații financiare [...] pentru foloasele nerealizate sau pentru orice suferință, pierderi sau daune pretinse a fi rezultatul procedurilor interne” în cauzele în care a constatat încălcări ale art. 6 § 1 „cauzate de o lipsă de independență și imparțialitate obiectivă sau structurală”.

3. Unui detaliu, totuși, nu i s-a acordat atenție. Mai mult, unul important. La pct. 43 din *Kingsley* (citată anterior), la care majoritatea face referire, Curtea nu i-a acordat reclamantului despăgubiri pentru prejudiciul material, „având în vedere toate circumstanțele”. Presupun că această expresie nu a fost inclusă doar întâmplător. Ea reflectă cerința, care este de la sine înțeles în toate cazurile, că, în cazul în care nu acordă despăgubiri pentru prejudiciul material, Curtea trebuie să acorde atenție tuturor circumstanțelor reale ale *acelui* caz particular, și să nu copieze mecanic rezultatul unui caz anterior, ale cărui circumstanțe de fapt și de drept pot fi diferite. În convingerea noastră fermă, expresia „toate circumstanțele” include, cel mai adesea, lipsa unei legături de cauzalitate între încălcările constatate și prejudiciul suferit. *Trebuie* să o includă, în fapt.

Dar ce se întâmplă dacă legătura cauzală nu lipsește? Dacă ea este *prezentă*?

4. La pct. 104 din hotărâre, majoritatea afirmă că *nu observă* o legătură de cauzalitate între încălcările constatate și prejudiciul material pretins de reclamantă.

Ce constatare!

Nu putem urma o asemenea motivare. Noi *vedem* acea legătură. O vedem atât de vie de parcă ar fi fost proiectată în simboluri strălucitoare pe un ecran. *Ne pare rău dar o vedem*. Această legătură este atât de *evidentă* încât cineva nu o vede decât dacă hotărăște că nu dorește să o vadă.

5. Haideți să lămurim lucrurile în mod clar. Reclamanta a fost suspendată din exercitarea funcției judiciare timp de 240 de zile, iar această sancțiune a fost pusă în executare (a se vedea pct. 35 și 36 din hotărâre). Decizia Consiliului Superior al Magistraturii de a impune această sancțiune a părut să nu fie în conformitate cu art. 6 § 1 din Convenție. Aceasta este esența cazului său în temeiul Convenției; și acesta este subiectul prezentei hotărâri. Mai mult decât atât, acea „unică” încălcare, în fapt și în drept, cuprindea trei aspecte (a se vedea pct. 80, 89 și 99 din hotărâre). Ca urmare a executării acestei decizii, care a încălcat Convenția sub trei aspecte, reclamantei nu i s-a plătit salariul în perioada în cauză. Dacă respectiva decizie nu ar fi fost adoptată sau dacă (din vreun motiv ipotetic) nu ar fi fost executată, *ei i s-ar fi plătit salariul*, dat fiind faptul că nu exista *niciun alt motiv* pentru a i-l reține. Ea nu și-a primit salariul *tocmai din cauză că* i s-a aplicat acea sancțiune, și din niciun alt motiv.

Prin urmare, încălcarea este cauza, și pierderea salariului este o consecință. Clar ca 2×2 . În termenii științei numită logică, avem precedentul și consecința: dacă *P*, atunci *Q*, – fraza *dacă* și fraza *atunci*.

Cum e posibil să nu „observe” Curtea această legătură cauzală?

Dar mai e ceva mai mult decât atât.

6. Nu putem fi decât de acord cu majoritatea că nu poate Curtea (și nu trebuie) să speculeze cu privire la modul în care s-ar fi încheiat acțiunea împotriva reclamantei dacă nu ar fi existat nicio încălcare procedurală a (încălcări procedurale ale) art. 6 § 1 din Convenție (pct. 104 din hotărâre).

Cineva ar putea anticipa că, în cazul în care Consiliul Superior al Magistraturii a comis o eroare numai „în nume propriu”, să zicem, în aplicarea legislației interne, redeschiderea procedurilor în cazul reclamantei, în cadrul sistemului intern, cu condiția ca acest lucru să fie încă posibil, după toți acești ani, ar putea conduce la același rezultat nefavorabil pentru reclamantă. Și dacă nu, adică, în cazul în care rezultatul procedurilor redeschise ar fi în beneficiul reclamantei, atunci oricare ar fi prejudiciul material suferit de ea, s-ar putea remedia la nivel național. Astfel – până în prezent doar un eveniment ipotetic– despăgubirea

pentru prejudiciul material suferit nu ar putea fi acordată de *această* Curte. Injustiția ar fi trebuit să fie anulată la nivel național.

Am fi acceptat asta. La urma urmei, art. 41 nu obligă Curtea să acorde o despăgubire *integrală* reclamantei: acesta prevede că „Curtea acordă părții lezate, *dacă este cazul*, o reparație echitabilă” numai „dacă dreptul intern al înaltei părți contractante *nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări*” (sublinierea ne aparține). De asemenea, am fi acceptat o decizie a majorității care să justifice faptul că nu acordă o reparație pentru prejudiciul material pe motiv că *o astfel de reparație este într-adevăr disponibilă la nivel național*, dacă reclamanta ar fi fost în măsură să susțină și să-și probeze cauza în cadrul unor proceduri interne care să îndeplinească cerințele Convenției.

Dar nu există niciun singur cuvânt în hotărâre cu privire la o astfel de posibilitate. Și nu există niciun cuvânt cu privire la posibilitatea de a redeschide procedurile în cazul reclamantei prin care să fie corectate deficiențele constatate de Curte referitoare la încălcarea Convenției.

Nimic surprinzător, pentru că nu prea există astfel de posibilități.

7. În speța de față, nu doar Consiliul Superior al Magistraturii a săvârșit o eroare. Mai mult decât atât, *întregul cadru instituțional și procedural* care lua decizia pentru acel tip de cauză în Portugalia nu era, la momentul faptelor, capabil să garanteze că pot fi respectate cerințele art. 6 § 1 în ceea ce privește independența, imparțialitatea și corectitudinea unei instanțe și caracterul public al unei ședințe (a se vedea secțiunea „Dreptul și practica interne relevante”). Curții nu i s-au prezentat asigurări că situația s-a schimbat, cel puțin în esență.

8. Nu este vorba despre „*speculații*” despre care ar fi fost, mai mult sau mai puțin probabil, rezultatul în speța reclamantei dacă nu ar fi fost comise încălcările procedurale. Este vorba despre *imposibilitatea* practică și chiar teoretică pentru ca organul decizional (Consiliul Superior al Magistraturii) să nu comită cel puțin unele dintre aceste încălcări procedurale.

9. După cum stau lucrurile, putem totuși afirma că, virtual, Curtea a lăsat în mod legitim nesolutionat capătul de cerere al reclamantei de reparare a prejudiciului material? Putem noi afirma că i-am făcut *dreptate* reclamantei (care, de altfel, nu a pretins nicio reparație pentru prejudiciul moral pe care l-a suferit, fără îndoială, și, mai mult decât atât, nu a fost compensată pentru cheltuielile de judecată efectuate)?

Răspunsul nostru este: nu, nu putem. Acesta este motivul pentru care nu am putut vota alături de majoritate la pct. 5 din dispozitivul hotărârii.

10. De asemenea, este linia de raționament (de a nu acorda reparații pentru prejudiciul material) folosită în acest caz una pe care această Curte ar tolera-o în practica instanțelor naționale din statele membre? Încearcă această Curte să *sugereze* ca această linie să fie *urmată* de instanțele naționale? Ne putem imagina cu ușurință că, în situația în care această Curte ar trebui să decidă într-o cauză în care un reclamant s-ar plânge că instanțele naționale nu au constatat nicio legătură de cauzalitate într-o situație în care legătura era evidentă, Guvernul pârât ar mai avea foarte puține arme pentru a-și apăra cauza.

11. Trimiterea la *Kingsley* (citată anterior), în special în versiunea oarecum rezumată (a se vedea *supra*, pct. 3), nu absolvă Curtea de obligația de a examina toate circumstanțele relevante ale cauzei aflate în curs de examinare, inclusiv pe cele referitoare la reparațiile solicitate de reclamant, precum și de a acorda reparații pentru prejudiciul material, precum și moral, părții vătămate, în cazul în care reparația nu este disponibilă în temeiul dreptului intern al statului membru.

În această speță, trimiterea respectivă avea drept scop să servească continuității jurisprudenței Curții. Continuitatea s-a păstrat, sau mai degrabă aparența sa. Și pentru că este doar *aparența* de continuitate ceea ce s-a obținut, un argument suplimentar, *artificial* a fost inventat și folosit pentru a ascunde prăpastia dintre *simulacru* și *realitate*. Acest argument este „nu există legătură cauzală”.

12. Trimiterile mecanice la jurisprudența anterioară care sunt folosite drept substitut pentru a proba în realitate în cele mai importante circumstanțe (fie și una singură) ale unei cauze aflate în curs de examinare, sau, mai mult decât atât, pentru a denatura astfel de circumstanțe, pot, în fapt, servi continuității în injustiție. Acest lucru este cel mai dezamăgitor – nu numai în contextul acestei spețe speciale.